

Vrouwen in de informele economie moeten worden gehoord

Een zeer groot deel van de Indiase arbeidspopulatie werkt in de informele economie: als straatverkoper, bouwvakker, schoonmaker of fabrieksarbeider. Vrouwen vormen het merendeel van deze arbeiders. Sinds 1981 buigt het Committee for Asian Women (CAW) zich over de problemen van vrouwen in de informele economie in diverse landen in Azië.

Ilse du Piëd sprak met Sujata Gothoskar, projectverantwoordelijke voor het CAW in India, over de activiteiten van deze vrouwenorganisatie.

Al sinds de oprichting in 1981 maakt het Committee for Asian Women (CAW) de gevolgen zichtbaar die het industrialisatieproces heeft voor vrouwen in de informele economie', vertelt Gothoskar. 'De oververtegenwoordiging van vrouwen in dit deel van de economie is zowel oorzaak als gevolg van de slechte arbeidsomstandigheden en de minimale verdiensten in de informele sector.' Als CAW-projectverantwoordelijke in India deed Sujata Gothoskar onlangs Nederland aan. Op doorreis naar een conferentie van de International Labour Organization in Genève (zie kader), vond India Nu haar bereid iets te vertellen over haar werk en de organisatie die ze vertegenwoordigt. 'In eerste instantie ging de aandacht van het CAW vooral uit naar vrouwen in de fabrieken van de nieuwe industrielanden van Zuid-Oost-Azië. De vrouwen in die fabrieken hadden te maken met grove uitbuiting en zeer slechte arbeidsomstandigheden. Maar die problemen bestaan ook in andere delen van Azië. Vanuit Zuid-Azië kwam daarom in de jaren negentig de roep om

aansluiting bij het CAW. Sindsdien heeft CAW een regionaal kantoor in India.'

Wonen en werken

Gothoskar is verbonden aan dit regionale kantoor, dat is gevestigd in Mumbai. Ze kent de problemen van gemarginaliseerde groepen in de Indiase samenleving als geen ander. In haar studententijd was ze actief in een beweging die streed voor gelijke rechten voor *dalits* (kastelozen) en *adivasi* (tribalen). Vervolgens werkte ze binnen een communistische vakbond samen met organisaties die opkwamen voor de rechten van de mensen in sloppenwijken. 'De overheid breekt sloppenwijken telkens af, waardoor veel mensen geen plek meer hebben om te verblijven. Als je de woonplaats van vele duizenden mensen afbreekt, zijn moeilijkheden te verwachten. Daarom is het belangrijk dat deze wijken blijven bestaan óf dat mensen een andere plek toegewezen krijgen.'

'Vooral vrouwen hebben vaak een intensieve relatie met hun woon- en werkplek',

benadrukt Gothoskar. 'Wonen en werken doen zij meestal op één en dezelfde locatie. Enerzijds door de gebruiken van *pardah* [red: religieus gemotiveerde 'kuisheidsregels', zoals het dragen van een sluier], waardoor vrouwen zich minder vrij buitenshuis kunnen bewegen, anderzijds door de tijdrovende combinatie van werk, zorg en huishouden. Daarom is de kwaliteit van deze locatie belangrijk. Vrouwen zijn bijvoorbeeld regelmatig slachtoffer van seksuele intimidatie en verkrachting wanneer zij naar het toilet gaan. Ik wilde er zijn voor deze vrouwen en probeerde de autoriteiten bewust te maken van hun problemen. Daarnaast onderhandelde ik met allerlei autoriteiten om de rechten van vrouwen te kunnen verzilveren. De vrouwen zelf probeerde ik overigens ook te organiseren, in ieder geval rondom praktische zaken, zoals gezamenlijk naar het toilet gaan.'

Vakbonden voor vrouwen

Het Committee for Asian Women begon met een klein kantoor in Bangkok en is ondertussen uitgegroeid tot een organisatie met 28 netwerkleden verspreid over dertien Aziatische landen. In al deze landen richt het CAW zich op de lokale en regionale behoeften en problemen van vrouwelijke arbeiders in de formele, maar vooral ook de informele economie van dat land. Het CAW verbindt alle regionale kantoren aan elkaar door het uitbouwen van een wereldwijd netwerk en het creëren van solidariteit tussen arbeidsters. Dit doen ze door vrouwen te informeren over de overeenkomsten in hun situatie en problemen. Daarnaast zijn ze platform en vertegenwoordiger

voor alle Aziatische arbeidsters.

'Niet alleen het CAW is met de tijden meegroeid,' vertelt Gothoskar, 'ook de visie op vrouwen is door de jaren heen veranderd. In de jaren tachtig was met name het invoeren van wetgeving rond vrouwen een issue, evenals de bijzondere positie die vrouwen innemen binnen het arbeidsproces. Steeds vaker ging de vrouwenbeweging de kwetsbaarheid benadrukken van vrouwen als aparte groep. Hierdoor veranderde ook de vakbondsbeweging. Waar eerst sprake was van gemengde organisaties, waarbinnen vrouwenbelangen dringend op de agenda moesten worden geplaatst, ontstonden steeds vaker aparte vakbonden voor en door vrouwen, zoals de Self-Employed Women's Association (SEWA) en het Working Women's Forum (WWF).'

Seksueel geweld

Sinds de oprichting van het CAW is, volgens Gothoskar, een aantal onderwerpen beter bespreekbaar geworden. Het werk en inkomen van vrouwen wordt steeds minder beschouwd als slechts aanvullend op het inkomen van de man, het wordt vaker geaccepteerd dat vrouwen recht hebben op een stem en een plaats in de politiek, en er kan openlijker dan voorheen worden gesproken over seksuele intimidatie en verkrachting. 'Vroeger was seksueel geweld een levensgroot taboe. Men sprak over 'verdwenen eer' en 'beschaamd zijn', waarbij de schuld bij vrouwen werd gelegd. Tegenwoordig mag 'verkrachting' in ieder geval bij naam worden genoemd.'

«Tegenwoordig mag

'verkrachting' in ieder geval bij naam worden genoemd»

Hoewel deze onderwerpen nu beter bespreekbaar zijn, betekent dat niet dat de positie van vrouwen ook daadwerkelijk is verbeterd. 'Nog steeds is een uitbreiding van arbeidswetgeving voor vrouwen noodzakelijk, evenals de mogelijkheden voor vrouwen om hun rechten te kunnen én dur-

International Labour Conference 2002

Van 3 tot 20 juni 2002 vond in Genève de International Labour Conference (ILC) plaats. Sinds 1919 is deze jaarlijkse conferentie het platform voor internationale discussie over arbeidsvraagstukken. De ILC wordt georganiseerd door de International Labour Organization (ILO), een organisatie van de Verenigde Naties. Er zijn 175 staten aangesloten bij de ILO. Op de agenda van de conferentie stond deze keer onder andere een algemene discussie over de informele economie. Vertegenwoordigers van het Committee for Asian Women waren aanwezig om aandacht te vragen voor de positie van vrouwen in de informele sector. Aan de afsluitende bijeenkomst op 20 juni konden ze niet deelnemen. De officiële deelnemers aan de conferentie zijn namelijk regeringen, werkgeversorganisaties en vakbonden. Het Committee for Asian Women en veel andere ngo's maken geen deel uit van deze klassieke structuur. De 175 lidstaten werden tijdens de afsluitende bijeenkomst vertegenwoordigd door ongeveer drieduizend ministers, vakbondsleiders en werkgevers.

ven claimen', vertelt Gothoskar. 'De bestaande Minimum Wage Act werkt niet voor veel arbeidsters in de informele sector. Zij blijven verstoken van een minimumloon, sociale zekerheid en een veilige en gezonde werkplaats. De traditionele wetgeving en de activiteiten van vakbonden zijn niet altijd van toepassing op de situatie en leefwereld van vrouwen, omdat ze uitgaan van één persoon die een beroep in een be-

paalde sector uitoefent. Veel vrouwen beoefenen echter verschillende activiteiten of informele beroepen naast elkaar. Zo kan een vrouw tegelijkertijd zowel veehouder zijn, verkoopster op de markt als dienstmeisje bij een rijkere familie. En tijdens al deze activiteiten kan zij worden geconfronteerd met bijvoorbeeld seksuele intimidatie en verkrachting.'

De kracht van de groep

Het CAW wil arbeidsters en initiatiefnemers van vrouwenvakbonden, niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en vrouwen-groepen ondersteunen en versterken door scholing, training en leiderschapsprogramma's. Het comité ziet het organiseren van vrouwen in groepen en internationale netwerken en het verschaffen van toegang tot informatie als belangrijke middelen om de positie van arbeidsters in de informele economie te verbeteren. Tevens voert het CAW campagne tegen de negatieve effecten van globalisering en wordt er gelobbyd voor de behoeften van arbeidsters.

'Vrouwen in de informele economie moeten worden gehoord', zegt Gothoskar strijdlustig. 'Dat vinden niet alleen het CAW en de ngo's die met deze vrouwen werken, maar ook de vrouwen zelf. Laatst was ik bijvoorbeeld bij een bijeenkomst van een groep vrouwen in Nepal. Deze vrouwen werken in de kledingindustrie op contractbasis en discussiëren over allerlei onderwerpen. Waarom zijn er zo weinig vrouwen vertegenwoordigd in de officiële vakbonden? Waarom staan vrouwen niet op de loonlijst en waarom nemen mannen geen verantwoordelijkheid voor kinderen?' Volgens Gothoskar staat er méér op het spel dan deze zeer belangrijke onderwerpen alleen: 'Nog veel belangrijker is dat de vrouwen zich realiseren wat de kracht is van hun groep, hun platform en hun roep om verandering.'

Ilse du Pièd

